

# วิเคราะห์หลักหิริโอตตปปะเพื่อส่งเสริมแนวทางการป้องปรามทุจริต ภายในองค์กรธุรกิจ\*

## ANALYSIS OF HIRI-OTTAPPA TO PROMOTE ANTI-CORRUPTION GUIDELINES WITHIN ORGANIZATION

กฤษณะพงศ์ ฉันทวรรณพ,  
Krisanapong Chantawannop  
พระราชเชมากร,  
Phra Rajakhemakorn  
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่  
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus  
E-mail : krisanapong@leasingsupsiam.com



### บทคัดย่อ

บทความวิจัย มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาหลักหิริโอตตปปะที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาการส่งเสริมจริยธรรมทางธุรกิจขององค์กรธุรกิจ 3) เพื่อวิเคราะห์หลักหิริโอตตปปะเพื่อส่งเสริมแนวทางการป้องปรามทุจริตภายในองค์กรธุรกิจ เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร โดยศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสนอแนวทางการป้องปรามทุจริตภายในองค์กรธุรกิจ บรรยายเป็นเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า หิริโอตตปปะจึงเป็นหลักธรรมคู่กัน เรียกว่า ธรรมคัมภีร์ครองโลก เพราะช่วยยับยั้งไม่ให้คนทำความชั่ว และเป็นเกราะป้องกันตนเองจากการทำความชั่ว โดยการส่งเสริมจริยธรรมทางธุรกิจขององค์กรธุรกิจ เป็นการผสมผสานระหว่างเศรษฐกิจและจริยธรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมนโยบายและการปฏิบัติขององค์กรธุรกิจ ควร ส่งเสริมจรรยาบรรณในการประกอบอาชีพช่วยสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจจากสังคม และหลักหิริโอตตปปะ มีสำคัญในการป้องปรามการทุจริตภายในองค์กรธุรกิจ หิริ คือ ความละอายต่อการทำผิด และโอตตปปะ คือ ความเกรงกลัวต่อการทำผิด มีแนวทางการป้องปรามทุจริตภายในองค์กรธุรกิจ ได้แก่ (1) สำหรับผู้บริหาร ควรมีความซื่อสัตย์ โปร่งใส ตัดสินใจอย่างเป็นธรรม คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม (2) สำหรับพนักงาน

---

\* Received 25 December 2025; Revised 30 December 2025; Accepted 31 December 2025

ควรมีความละเอียดต่อความประพฤติที่ไม่ดี ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ รักษาทรัพย์สินขององค์กร และ (3) สำหรับองค์กรธุรกิจ ควรกำหนดจรรยาบรรณ มีระบบควบคุมป้องกันการทุจริต ดำเนินงานด้วยความรับผิดชอบเพื่อความยั่งยืน

**คำสำคัญ :** หิริโอตตปปะ, การป้องปรามทุจริต, องค์กรธุรกิจ

## Abstract

The purposes of this study were 1) to investigate Hiriottappa (ashame and fear of conduct sins) in Buddhist scriptures; 2) to study the enhancement of business ethics within business organizations; and 3) to analyze Hiriottappa to promote anti-corruption guidelines within business organizations. Applying the documentary research method, the related documents and research were analyzed to propose anti-corruption guidelines within business organizations. The results showed that Hiri-Ottappa referred to guardians of the world. These principles protect and restrain individuals from doing evil by enhancing business ethics to promote business policies and performance, considered harmony between economy and ethics. It also enhances the professional code of conducts to build social credibility and trust. Hiriottappa plays a vital role in promoting anti-corruption within business organizations since Hiri refers to the innate sense of shame over moral transgression, and Ottappa means fear of the results of wrongdoing. Guidelines for promoting anti-corruption within business organizations are as follows. 1) For executives, they should act with honesty, transparency, fairness, and prioritize the common good. 2) For employees, they should feel ashamed of unethical behavior, follow rules and regulations, and protect the organization's assets. 3) For business organizations, they should establish codes of ethics, implement anti-corruption control systems, and operate with accountability to ensure long-term sustainability.

**Keywords :** Hiri-Ottappa, Anti-corruption, Organization

## บทนำ

การทำงานต้องอยู่บนรากฐานของความเป็นอยู่ที่ดีงาม จำเป็นต้องมีการบริการเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ เนื่องจากธุรกิจเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และประเทศชาติ ซึ่งสังคมมุ่งหวังความถูกต้องตามกฎหมายและบรรทัดฐานของสังคม และธุรกิจจะมีความยั่งยืนจะต้องมีจริยธรรม ต้องเป็นธุรกิจที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในสังคม ผู้บริโภคต้องการธุรกิจ ธุรกิจต้องการผู้บริโภค ธุรกิจจึงมีความสัมพันธ์กับสังคมเป็นอย่างมาก และเกี่ยวข้องกับบุคคลในสังคมอย่างไม้อาจหลีกเลี่ยงได้ ยิ่งในปัจจุบันธุรกิจทุกประเภทมีการแข่งขันกันอย่างมาก ต่างพยายามเอาชนะคู่แข่ง มีการวิจัย มีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ (กัลยารัตน์ อธิระณชัยกุล, 2557, น.13) หากบุคคลในองค์กรได้รับการอบรมบ่มนิสัย ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ดีมีหิริโอตตปปะ (อง.ทศ. (ไทย) 20/255/65.) ซึ่งเป็นความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป ก็จะเปรียบเสมือนมีเกราะคุ้มกันตนเองไม่ให้กิเลสครอบงำได้ ในทางกลับกันคนที่มีความบกพร่องเรื่องคุณธรรมจริยธรรมจะส่งผลให้สิ่งไม่ดีครอบงำได้ง่าย เช่น จะกระทำการสิ่งใดจะนึกถึงผลประโยชน์ส่วนตน ไม่คำนึงถึงส่วนรวมและไม่คำนึงว่าสิ่งที่ตนเองกระทำอยู่นั้น อยู่บนพื้นฐานความถูกต้องหรือไม่ ในท้ายที่สุดแล้วก็นำไปสู่การคอร์รัปชัน (สวัสต์ ตันตระกูล, 2563, น. 2) และเห็นได้ว่า สิ่งเลวร้ายทั้งหลายที่เกิดขึ้นในทุกสังคมทั่วโลกมีที่มาจากฝีมือมนุษย์ที่ไม่มีความละเอียด ไม่เกรงกลัวต่อผลของการกระทำผิดและกฎหมาย ส่งผลกระทบทางลบ สร้างความเดือดร้อนความเสียหายให้แก่ผู้คน และประเทศชาติ นอกจากความไม่เอาเยี่ยงในการทำความผิด และกระทำทุจริตของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งส่งผลความเสียหายแก่ส่วนรวมแล้ว พฤติกรรมที่ไม่สนใจ ไม่เดือดร้อนต่อการกระทำทุจริต หรือตาข้างเดียว หลับตาสองข้างเอาหูไปนาเอาตาไปไร่ เรื่องของเขาเราไม่เกี่ยว เสมือนการส่งเสริมให้เกิดการกระทำผิดและการทุจริต เป็นเรื่องปกติที่นับวันยิ่งเพิ่มขึ้น

หลักคำสอนที่ทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสังคมอย่างมีความสุขหรืออย่างปลอดภัย ต้องมีหลักประกันของการอยู่ร่วมกันในทางพระพุทธศาสนามีหลักคำสอนสำหรับการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขซึ่งเรียกว่า โลกธรรมหรือธรรมคัมภีร์ของโลกละเอียดอยู่ 2 ประการ คือ หิริ ความละเอียดใจ โอตตปปะความเกรงกลัวต่อบาป ดังคำที่ว่า ธรรมมาโลกาจะร่มเย็น ถ้าธรรมไม่มาโลกาจะพินาศ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่ามนุษย์มักอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นสังคม เมื่อมาอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมากย่อมมีปัญหาต่าง ๆ ตามมาไม่ว่าจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ปัญหาที่ทำมาหากิน เพราะมนุษย์เราส่วนมากชอบแสวงหาประโยชน์หาความสะดวกสบายใส่ตน จนบางครั้งอาจไปล้าสิทธิของผู้อื่น สร้างความเดือดร้อนให้คนอื่นโดยตั้งใจก็มี โดยไม่ได้ตั้งใจก็มีเพราะว่าคนเราต่างคนต่างจิตต่างใจ เช่นบางคนชอบใช้กำลังใช้อำนาจของตนทำร้ายผู้อื่นรังแกคนที่

อ่อนแอกว่าสร้างความเดือดร้อน วุ่นวายให้กับชุมชนสังคม ไม่เว้นแต่ละวัน ปัญหาดังกล่าวมานี้ยังมีปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคลอีกด้วยเช่น ปัญหาของผู้ปกครองถ้าผู้ปกครองไม่มีศีลธรรม บ้าอำนาจ ลุแก่อำนาจ มักทำอะไรตามใจตัวเอง โดยไม่เห็นใจผู้ใต้ปกครองก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่จะทำให้สังคมเดือดร้อนได้และปัญหาจากผู้ใต้ปกครองถ้าทุกคนไม่เคารพกฎกติกาหรือข้อบังคับของชุมชน สังคมจะสร้างปัญหาให้กับสังคม ชุมชนทั้งสิ้น (พระมหาธนพจน์ ธรรมเมโสโก และคณะ, 2562, น. 237) ดังนั้น หลักหิริโอตตปปะ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2557 : 65) จึงเป็นธรรมที่คอยควบคุมจิตใจให้ตั้งอยู่ในความดี ป้องกันการทำความชั่ว มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่เดือดร้อนและสับสนวุ่นวาย ดังนั้น การฝึกฝนและพัฒนาจิตใจให้ตนเองมีหิริความละอายใจต่อบาป และโอตตปปะความเกรงกลัวต่อผลของความชั่วร้าย จึงมีความสำคัญและความเป็นอย่างยิ่งในสังคมไทยในปัจจุบัน และด้วยความสำคัญของหิริโอตตปปะที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะวิเคราะห์หลักหิริโอตตปปะเพื่อส่งเสริมแนวทางการป้องปรามทุจริตภายในองค์กรธุรกิจ เพื่อเสนอแนวทางการบริหารองค์กรธุรกิจให้มีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์กับองค์กรธุรกิจที่กำลังส่งเสริมธุรกิจเพื่อสังคมให้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจต่อไป

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักหิริโอตตปปะที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาการส่งเสริมจริยธรรมทางธุรกิจขององค์กรธุรกิจ
3. เพื่อวิเคราะห์หลักหิริโอตตปปะเพื่อส่งเสริมแนวทางการป้องปรามทุจริตภายในองค์กรธุรกิจ

## วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากพระไตรปิฎก อรรถกถา หนังสือ ตำรา คุชฎินิพนธ์ วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย และสื่อออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับหลักหิริโอตตปปะที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา
2. สรุปข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับหลักหิริโอตตปปะ ได้แก่ (1) ความหมายของหิริโอตตปปะ (2) ความสำคัญของหิริโอตตปปะ (3) ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดหิริโอตตปปะ (4) ลักษณะของผู้ที่ขาดหิริโอตตปปะและผู้ที่มีหิริโอตตปปะ (5) แนวทางส่งเสริมคุณธรรมตามหลักหิริโอตตปปะ

3. ศึกษาค้นคว้าหนังสือ ตำรา คุขนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย เอกสารที่องค์กรเปิดเผยต่อสาธารณะ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนสื่ออินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมจริยธรรมทางธุรกิจขององค์กรธุรกิจ

4. สรุปข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมทางธุรกิจขององค์กรธุรกิจ ได้แก่ (1) การจัดการองค์กรธุรกิจ (2) แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการทุจริต (3) การส่งเสริมจริยธรรม (4) การส่งเสริมจริยธรรมทางธุรกิจขององค์กร

5. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มา คือ หลักหิริโอตตปปะ และการส่งเสริมจริยธรรมทางธุรกิจขององค์กรธุรกิจ เพื่อเพื่อส่งเสริมแนวทางการป้องกันปรามทุจริตภายในองค์กรธุรกิจ โดยแยกเป็นประเด็น ได้แก่ (1) หิริโอตตปปะสำหรับผู้บริหาร (2) หิริโอตตปปะสำหรับพนักงาน (3) หิริโอตตปปะสำหรับองค์กร

6. นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

7. อภิปรายผลการวิจัย

8. ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

## ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 หลักหิริโอตตปปะ เป็นธรรมที่คอยควบคุมจิตใจให้ตั้งอยู่ในความดี ปกป้องการทำความชั่ว แยกได้เป็น 2 คำ คือ หิริ หมายถึง ความละอายต่อการทำความชั่ว ไม่กล้าทำ ไม่คิดทำบาปอกุศลทั้งปวงแม้แต่ความผิดเพียงเล็กน้อย โอตตปปะ หมายถึง ความเกรงกลัวต่อผลของกรรมชั่ว คือ ไม่ทำบาปอกุศลทั้งปวง เพราะมีความกลัวต่อผลของบาปกรรม หิริโอตตปปะเป็นคุณธรรมคุ้มครองโลก เป็นหลักธรรมที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับหลักศีล เพราะเมื่อมีความละอายและความกลัว ก็จะทำให้ไม่ล่วงละเมิดศีล ดังนั้น หลักหิริโอตตปปะจึงเป็นหลักธรรมที่เป็นไปเพื่อความดีงาม ความสุข ความเจริญในโลกนี้ เป็นไปเพื่อเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ในโลกหน้า

หลักหิริโอตตปปะเป็นหลักธรรมสำคัญที่มีผลต่อชีวิตหน้าที่ของมนุษย์ในการอยู่ร่วมกัน ถือเป็นหลักธรรมที่เกิดขึ้นภายในใจของคนทุกคน เป็นหลักธรรมที่คอยเตือนใจ เป็นแนวทางอันจะนำไปสู่สิ่งที่ควรกระทำความดีให้มีมากยิ่งขึ้นไป ถือเป็นหน้าที่ของมนุษย์ทุกอาชีพการงานที่ตนต้องรับผิดชอบ สามารถควบคุมมิให้กระทำความผิด และเป็นธรรมที่เป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งห้ามปรามไม่ให้กล้าทำความชั่วลงได้ เพราะกลัวความผิดที่จะตามให้ผลในภายหลังเกิดขึ้นได้ เพราะคิดถึงโทษหรือความทุกข์ที่จะเกิดขึ้นจากการทำชั่ว โดยปัจจัยที่ทำให้เกิดหิริโอตตปปะ

มี 4 ประการ คือ 1) ให้ระลึกถึงชาติตระกูลของตนอยู่เสมอ 2) ให้ระลึกถึงวัยของตนอยู่เสมอ 3) ให้ระลึกถึงความแก่กล้าของตนอยู่เสมอ 4) ให้ระลึกถึงสติปัญญาความรู้ของตนอยู่เสมอ

ลักษณะของผู้ที่ประพฤติหิริโอตตปปะ เป็นหลักธรรมที่ทำให้เป็นบัณฑิตได้ และถ้าไม่หิริโอตตปปะจะทำให้เป็นคนพาล ได้แก่ ความละอายบาปและความเกลงกลัวบาป ธรรมที่ทำให้เป็นพาล ได้แก่ ความไม่ละอายบาปและความไม่เกรงกลัวบาป และผู้ที่ไม่ประพฤติหิริโอตตปปะจะแสดงออกโดยไม่มีความเกลียดบาป กระทำบาปทั้งหลายโดยไม่มีความละอาย ไม่ทำตนให้เป็นที่เคารพ คนที่ขาดโอตตปปะ จะไม่สะดุ้งกลัวบาป ไม่ทำคนอื่นให้เป็นที่เคารพ กระทำกายทุจริต เป็นต้น ดังนั้น ผู้ที่มีหิริโอตตปปะจะมีลักษณะดังนี้ คือ 1) เคารพตัวเองได้ 2) ไม่มักได้ 3) ไม่เอาเปรียบผู้ใด ไม่เอาเปรียบสังคม 4) เกลียดความแตกสามัคคี 5) เกลียดการเบียดเบียนตนเอง การเบียดเบียนผู้อื่น 6) รักบุญ 7) รักเกียรติ 8) รักความดี ความงาม ความถูกต้อง 9) รักตัว ต้องทำให้ตัวดีขึ้น 10) รักอุดมคติ 11) ไม่ถือ ไม่บิดพลิ้ว 12) เสียชีพอย่าเสียสัตย์ บุชาธรรมะ รักอุดมคติ แม้ด้วยชีวิต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 การส่งเสริมจริยธรรมในองค์กรต้องมีการพัฒนาทั้งในด้านโครงสร้าง และกระบวนการ โดยมีการปรับปรุงทั้งวิธิดำเนินงานและทัศนคติของบุคลากร ให้ทุกคนมีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ เมื่อองค์กรมีจริยธรรมที่เข้มแข็ง จะส่งผลให้บุคลากรทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข องค์กรเติบโตอย่างยั่งยืน และประเทศชาติก็จะเจริญรุ่งเรืองไปพร้อมกัน การส่งเสริมจริยธรรมทางธุรกิจ เป็นการผสมผสานระหว่างเศรษฐกิจและจริยธรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมนโยบายและการปฏิบัติของภาคธุรกิจ ในการสร้างความสำเร็จในการประกอบการอย่างมีความรับผิดชอบ มีความยั่งยืน มีผลในระยะยาว เพราะการมีจรรยาบรรณในการประกอบอาชีพ จรรยาบรรณทำให้ได้รับความศรัทธา น่าเชื่อถือ มีภาพลักษณ์ที่ดี มีเครดิตดี ได้รับความนับถือ ความสนิทสนมเป็นกันเอง ความไว้วางใจอันนำมาซึ่งลูกค้า สมาชิก ชื่อเสียง เงินทอง เกียรติยศ ความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคงยั่งยืน ส่วนองค์กรธุรกิจที่ล้มเหลวมักมีความบกพร่องทางจริยธรรมและจรรยาบรรณ เพราะจริยธรรมทางธุรกิจเป็นการประยุกต์จรรยาบรรณวิชาชีพ และจรรยาบรรณทั่วไปกับพฤติกรรมของบุคลากรทางธุรกิจ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติอย่างดีงาม มีความชอบธรรม และมีความเหมาะสมอย่างสมดุลตั้งแต่ต้นเสมอปลาย เป็นที่ยอมรับของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นบุคคลในสายอาชีพเดียวกัน โดยบุคลากรจะต้องมีความเชื่อมั่นในสิ่งที่ควรเป็นจรรยาบรรณ โดยมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จึงจะแสดงออกซึ่งความรับผิดชอบต่อสังคมได้อย่างเหมาะสม

การส่งเสริมจริยธรรมทางธุรกิจขององค์กรควรได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ ซึ่งถ้าหากมีการดำเนินงานที่อยู่ภายใต้กรอบกติกาของกฎหมาย และความมีจริยธรรมก็เหมือนกับผู้ใหญ่ที่แสดงตนเป็นแบบอย่างที่ดีกับเด็กซึ่งทำให้เด็กสามารถที่จะมีแบบอย่างและเอาเยี่ยงอย่างที่ดีนั้น

แต่หากผู้ใหญ่ที่เป็นฝ่ายภาครัฐกระทำการฉ้อฉล ทุจริตคอร์รัปชั่น เรียกร้องสินบน เงินใต้โต๊ะ ย่อมจะกระทบต่อพฤติกรรมที่ธุรกิจจะขาดความเชื่อมั่นในภาครัฐ และก่อให้เกิดพฤติกรรมที่กระทำผิดจริยธรรมเลียนแบบกันไป จึงเป็นภาระหน้าที่สำคัญที่ภาครัฐจะต้องเข้ามามีบทบาท เป็นเจ้าภาพหลักด้วยการสร้างความร่วมมือทางจริยธรรมกับภาคส่วนต่าง ๆ ดังนั้น เมื่อภาครัฐ กับภาคเอกชนเห็นถึงความสำคัญของการแก้ปัญหาด้านจริยธรรมหรือการส่งเสริมให้มีจริยธรรม จะเกิดขึ้นได้จะต้องมีความเข้าใจในสาเหตุของปัญหาให้ลึก และแก้ไขให้ครบวงจร คือ ต้อง เรียนรู้และเข้าใจถึงสิ่งที่ไม่ดีให้รู้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่ไม่ดี สิ่งไหนดี สิ่งไหนควรทำ การส่งเสริม จริยธรรมทางธุรกิจ จึงเป็นการแก้ไขปัญหขององค์กรด้วยการปรับปรุงและพัฒนา 2 แบบ คือ (1) การพัฒนาทางด้านโครงสร้าง จะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างขององค์กร (2) การพัฒนาทางด้านกระบวนการ เป็นการปรับปรุงเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวการดำเนินงาน หรือทัศนคติของผู้นาองค์กร และบุคลากรทุกคนให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความเที่ยงธรรม และมีหิริโอตตปปะ (ความละอายและเกรงกลัวต่อการทำผิด) ส่งผลให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรธุรกิจ ด้วยการทำให้บุคลากรในองค์กรธุรกิจอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความเจริญก้าวหน้า องค์กรธุรกิจเจริญรุ่งเรือง ยั่งยืนถาวรตลอดไป

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 การป้องปรามการทุจริตที่เกิดขึ้นภายในองค์กร ธุรกิจมีความสำคัญต่อการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจให้สำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายที่คอยควบคุมไม่ให้เกิดการทุจริตภายในองค์กรธุรกิจแล้วก็ตามกฎหมายควบคุมกายกับวาจาไม่ให้เกิดการทำความผิด แต่ไม่สามารถควบคุมจิตใจไม่ให้เกิดความคิดที่ก่อให้เกิดการทุจริตได้ ดังนั้น เมื่อไม่มีหลักที่คอยควบคุมจิตใจแล้วก็จะก่อให้เกิดกิเลส ขึ้นภายในจิตใจจนส่งผลต่อการกระทำทางกายและวาจาที่เป็นทุจริตต่อองค์กรได้ โดยหลัก หิริโอตตปปะ เป็นคุณธรรมที่สำคัญในการควบคุมจิตใจให้อยู่ในความดี และป้องกันการทำความชั่ว มีความสำคัญในการป้องปรามการทุจริต และลดการทำความผิดต่อองค์กรธุรกิจ สามารถป้องกันกาย วาจา ใจ ด้วยการปลุกจิตสำนึกภายในให้เกิดความละอาย และเกรงกลัว ผลการกระทำที่ผิด ช่วยส่งเสริมให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต องค์กรธุรกิจมีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบต่อสังคม ส่งผลให้องค์กรธุรกิจประสบความสำเร็จ โดยมีแนวทางการป้องปรามทุจริตภายในองค์กรธุรกิจโดยใช้หลักหิริโอตตปปะ ประกอบด้วย

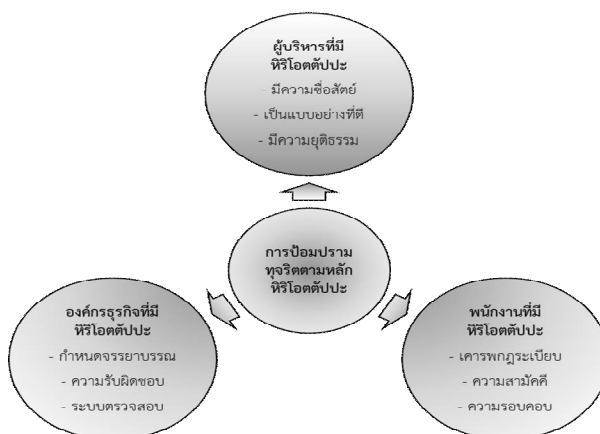
(1) หิริโอตตปปะสำหรับผู้บริหารองค์กรธุรกิจต้องมี “หิริ” คือ การทำงานด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใส และมีความรับผิดชอบต่อ ไม่เอาเปรียบผู้อื่นหรือทำให้เกิดความเสียหายแก่สังคม และองค์กร เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านคุณธรรมและจริยธรรมแก่บุคคลอื่น สร้างความไว้วางใจ และบรรยากาศการทำงานที่เคารพซึ่งกันและกัน และมุ่งเน้นผลประโยชน์ขององค์กรมากกว่า ประโยชน์ส่วนตัว “โอตตปปะ” คือ มีความตระหนักถึงผลของการกระทำของตนเอง ไม่เอา

เปรียบหรือทำผิดกฎหมาย ปฏิบัติต่อบุคคลอื่นด้วยความเสมอภาคและยุติธรรม มีการตัดสินใจโดยคำนึงถึงประโยชน์ของทุกฝ่ายอย่างรอบคอบ และไม่ยึดติดกับอารมณ์หรือความต้องการส่วนตัวในการบริหารงาน

(2) หิริโอดัตตปะสำหรับพนักงานต้องมี “หิริ” คือ มีความละอายต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม มีความเคารพต่อกฎระเบียบ กฎหมาย และศีลธรรมขององค์กร ตั้งใจทำงานด้วยความซื่อสัตย์และรับผิดชอบ ไม่รับสินบน สร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี มีน้ำใจ และสามัคคี “โอดัตตปะ” คือ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ มีความรอบคอบ มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและองค์กร ไม่ละเมิดกฎเกณฑ์ขององค์กร และรักษาทรัพย์สินขององค์กร

(3) สำหรับการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจต้องมี “หิริ” คือ มีการกำหนดจรรยาบรรณขององค์กรและวินัยการปฏิบัติงาน จัดกิจกรรมส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อลดการทุจริต การเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความโปร่งใสและเคารพกฎระเบียบ และการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและคุณธรรมในการดำเนินธุรกิจ “โอดัตตปะ” คือ การบริหารงานอย่างรอบคอบ และรับผิดชอบต่อการกระทำ ตรวจสอบและควบคุมภายในอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันการทุจริต ส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานที่ถูกต้องและเป็นธรรม และการสร้างความสามัคคีและเสริมสร้างความยั่งยืนขององค์กร

ดังนั้น แนวทางการป้องปรามการทุจริตในองค์กรธุรกิจ คือ การส่งเสริมจริยธรรมด้วยหิริโอดัตตปะให้กับผู้บริหารองค์กร พนักงานขององค์กร รวมไปถึงตัวขององค์กรธุรกิจด้วยที่ต้องมีการกำหนดจรรยาบรรณที่ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์ โปร่งใส มีความรับผิดชอบ เคารพกฎระเบียบ มีระบบควบคุมภายในที่เข้มงวดเพื่อป้องกันการทุจริตในทุกระดับของการบริหารงานขององค์กรธุรกิจทุกระดับดังภาพต่อไปนี้



ภาพที่ 1 หลักหิริโอดัตตปะเพื่อส่งเสริมแนวทางการป้องปรามทุจริตภายในองค์กรธุรกิจ

## อภิปรายผลการวิจัย

### 1. อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

หลักhiriโอดตปะ เป็นคุณธรรมที่สำคัญในการควบคุมจิตใจให้อยู่ในความดี และป้องกันการทำความชั่ว หิริ ความละอายต่อการทำบาปหรือการกระทำความชั่ว โอดตปะ ความเกรงกลัวต่อผลกระทบจากการทำชั่ว หิริโอดตปะเกี่ยวข้องโดยตรงกับศีล เมื่อมีความละอาย และความเกรงกลัว ก็จะทำให้ไม่ล่วงละเมิดศีล ช่วยให้ชีวิตอยู่ในความดีงาม และเป็นไปเพื่อความสุข ความเจริญในโลกนี้และโลกหน้า ดังนั้น ผู้ที่มี หิริ จะมีความละอายเกิดขึ้นภายในใจเมื่อคิดที่จะกระทำความชั่ว โดยเกิดขึ้นจากจิตสำนึกที่ดี ไม่ต้องมีใครมาบังคับ และมองว่าการกระทำความชั่วนั้น ๆ เป็นเรื่องที่น่ารังเกียจของสังคม ส่วนผู้ที่มีโอดตปะมีความเกรงกลัวต่อผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำความชั่ว โดยเกิดจากความเข้าใจเรื่องกฎแห่งกรรม และมองเห็นว่าการกระทำชั่วนั้น ๆ จะนำไปสู่การได้รับผลกระทบ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์โลกपालธรรม” ผลการวิจัยพบว่า “โลกपालธรรม” หรือ “ธรรมคุ้มครองโลก” เป็นหลักธรรมที่เหมาะสมที่จะนำมาเพื่อช่วยแก้ปัญหา โลกपालธรรม ประกอบด้วย 1) หิริ แปลว่า ความละอายแก่ใจและละอายแก่บาปทุจริตทั้งปวง ไม่กล้าทำบาปทั้งในที่ลับและที่แจ้ง และ 2) โอดตปะ แปลว่า ความเกรงกลัวต่อบาปทุจริตทั้งปวง ไม่กล้ากระทำความชั่วทั้งในที่ลับและที่แจ้ง และยังมีชื่อว่าเป็น “เทวธรรม” คือ ธรรมเป็นคุณเครื่องอยู่ของเทวดาอีกด้วย ในเมื่อทุกคนศึกษาจนเข้าใจ และปฏิบัติตามโลกपालธรรมแล้วชุมชนนั้น ๆ ก็จะมีความสุขร่มเย็นตลอดไป (พระมหาธนพจน์ ธมเมสโก, 2562, น. 235)

### 2. อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

การส่งเสริมจริยธรรมทางธุรกิจขององค์กรธุรกิจ เป็นการผสมผสานระหว่างเศรษฐกิจและจริยธรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมนโยบายและการปฏิบัติขององค์กรธุรกิจ ควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และการที่ภาครัฐทำหน้าที่เป็นแบบอย่างที่ดีจะช่วยให้องค์กรธุรกิจมีความเชื่อมั่นในระบบ และปฏิบัติตามแนวทางที่ถูกต้อง ส่งเสริมจรรยาบรรณในการประกอบอาชีพช่วยสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจจากลูกค้า ทำให้องค์กรมีชื่อเสียงและเติบโตได้อย่างมั่นคง เพราะจริยธรรมทางธุรกิจเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ดีงาม เป็นการบุคลากรทุกคนให้มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเที่ยงธรรม และนำหลักhiriโอดตปะมาเป็นแนวทางการเสริมสร้างจริยธรรมเพื่อป้อมปรามการทุจริตในองค์กรธุรกิจให้แก่ผู้บริหาร พนักงานขององค์กร และรวมไปถึงหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรธุรกิจ ด้วยการทำให้บุคลากรในองค์กรธุรกิจอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความเจริญก้าวหน้า องค์กรธุรกิจเจริญรุ่งเรือง ยั่งยืนถาวรตลอดไป มีความสอดคล้องกับ

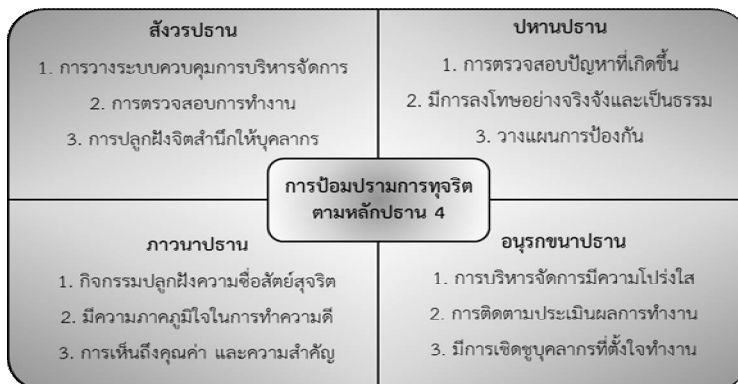
งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในองค์กร” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในองค์กร ประกอบด้วย รูปแบบเชิงโครงสร้างและรูปแบบเชิงกระบวนการ โดยรูปแบบเชิงโครงสร้าง มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การพัฒนาแนวนโยบายด้านคุณธรรมจริยธรรมในองค์กร (2) การสร้างความเข้าใจแนวนโยบายด้านคุณธรรมจริยธรรมขององค์กร (3) การถอดประสบการณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (4) การนำแนวนโยบายสู่การปฏิบัติตามบริบทภูมิสังคม (5) การประเมินผลคุณภาพการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในองค์กร และ (6) การขับเคลื่อนขยายเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกองค์กร ส่วนรูปแบบเชิงกระบวนการ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวนโยบาย (2) สร้างเจตคติที่ดีต่อแนวนโยบายองค์กร คุณธรรมจริยธรรม (3) แลกเปลี่ยนประสบการณ์จริงภายใต้ชุมชนร่วมมือกันเรียนรู้ (4) ขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ทีมแกนนำชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (5) ประเมินผลโดยอาศัยการสะท้อนคิดร่วมกันภายใต้บรรยากาศการเรียนรู้เป็นทีม ใช้การถอดบทเรียนอย่างต่อเนื่องให้ผู้ประเมินหลายฝ่าย หลายวิธี หลายช่วงเวลาและ (6) ถ่ายทอดประสบการณ์ (มกราพันธ์ จุฑะรสก และศุภกิจ เจริญสุข, 2562, น. 167-168)

### 3. อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

หลักทริโอดตปปะ มีสำคัญในการป้องปรามการทุจริตภายในองค์กรธุรกิจ ทริ คือ ความละอายต่อการทำผิด และโอดตปปะ คือ ความเกรงกลัวต่อการทำผิด มีแนวทางการป้องปรามทุจริตภายในองค์กรธุรกิจ ได้แก่ (1) สำหรับผู้บริหาร ควรมีความซื่อสัตย์ โปร่งใส ตัดสินใจอย่างเป็นธรรม คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม (2) สำหรับพนักงาน ควรมีความละอายต่อความประพฤติที่ไม่ดี ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ รักษาทรัพย์สินขององค์กร และ (3) สำหรับองค์กรธุรกิจ ควรกำหนดจรรยาบรรณ มีระบบควบคุมป้องกันการทุจริต ดำเนินงานด้วยความรับผิดชอบเพื่อความยั่งยืน มีความสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเชิงพุทธบูรณาการ” ผลการวิจัยพบว่า ทริโอดตปปะกับการพัฒนาจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ทริโอดตปปะ ได้ชื่อว่าเป็นธรรมคัมครองโลก คือ ความละอายต่อการกระทำที่เป็นความผิดและเกรงกลัวต่อบาป สมควรอย่างยิ่งที่จะมีการปลูกฝังลงในผู้ประกอบวิชาชีพนักบัญชี เมื่อจิตเกิดความรู้สึกว่าต้องการให้ตนเองได้ผลประโยชน์จากการทำบัญชี การทุจริต หรือ ฉ้อโกงแล้วเกิดความรู้สึกละอายต่อการกระทำนั้น ๆ ถึงแม้ว่าจะไม่มีผู้รู้เห็นการกระทำของตนก็ตาม ในทำนองเดียวกัน โอดตปปะ คือ ความกลัวเกรงต่อบาปอันเกิดจากที่ตนเองคิดไว้ในจิตใจ คือ ความรู้สึกผิดใจทำให้ไม่กล้าทำการทุจริตใดใดทั้งสิ้น นับว่าเป็นการป้องกันการทุจริตได้ดีกว่ากฎหมาย หรือการลงอาญา (วาริพร อยู่เย็น, 2563, น. 329-330)

## องค์ความรู้จากการวิจัย

แนวทางการป้องปรามการทุจริตในองค์กรธุรกิจ คือ การส่งเสริมจริยธรรมด้วยวิธีอัตโนมัติให้กับผู้บริหารองค์กร พนักงานขององค์กร รวมไปถึงตัวขององค์กรธุรกิจด้วยที่ต้องมีการกำหนดจรรยาบรรณที่ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์ โปร่งใส มีความรับผิดชอบ เคารพกฎระเบียบ มีระบบควบคุมภายในที่เข้มงวดเพื่อป้องกันการทุจริตในทุกระดับของการบริหารงานขององค์กรธุรกิจทุกระดับ และเพื่อพัฒนาองค์กรธุรกิจให้ประสบความสำเร็จในระยะยาว มีความยั่งยืนในสังคม และเพื่อการป้องปรามการทุจริตในองค์กรธุรกิจให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรนำหลักปธาน 4 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ประยุตโต), 2557, น. 121) คือ ความเพียรพยายามในทางที่ชอบ เป็นหลักธรรมแห่งความเพียรพยายามกำจัดความชั่ว ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และส่งเสริมคุณงามความดี สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางสำคัญในการป้องกันและป้องปรามการทุจริตในองค์กรธุรกิจได้เป็นอย่างดี ได้แก่ (1) สังวรปธาน ความพยายามระมัดระวังการกระทำความผิดหรือความคิดที่ก่อให้เกิดการทุจริต ช่วยป้องกันพฤติกรรมที่อาจนำไปสู่การกระทำความผิด (2) ปหานปธาน ความพยายามแก้ไขปัญหาการทุจริตที่เกิดขึ้นแล้ว โดยไม่ปล่อยให้เป็นปัญหาที่ใหญ่ขึ้นจนไม่สามารถแก้ไขได้จนส่งผลเสียกับองค์กรธุรกิจ (3) ภาวนาปธาน ความพยายามส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม การสร้างวัฒนธรรมที่ดีให้เกิดขึ้นในองค์กรธุรกิจ (4) อนรุขณาปธาน ความพยายามรักษาคุณงามความดีที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้หายไป และพยายามพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป ดังนั้น ปธาน 4 เป็นหลักธรรมสำหรับการป้องปรามการทุจริตได้ทั้งด้านจิตใจ และด้านพฤติกรรม สามารถนำมาเป็นแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันไม่ให้เกิดการทุจริตในองค์กรธุรกิจ และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมได้ทั้งผู้บริหารองค์กร พนักงานขององค์กร และตัวขององค์กรธุรกิจเอง ดังรูปภาพต่อไปนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

## ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

### 1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(1) ควรมีนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรธุรกิจ โดยการอบรมพนักงานอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับจริยธรรมทางธุรกิจและผลเสียจากการทุจริต

(2) ควรมีนโยบายการตรวจสอบความโปร่งใสในการทำงาน โดยจัดตั้งหน่วยตรวจสอบภายในที่มีความเป็นกลางและอิสระเพื่อตรวจสอบการปฏิบัติงานทุกระดับขององค์กร

(3) ควรมีนโยบายการประเมินผลการทำงานของพนักงานให้คำนึงถึงจริยธรรมและพฤติกรรมที่แสดงออกถึงหิริโอตตปปะ นอกเหนือจากผลลัพธ์ทางธุรกิจ

### 2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) การสร้างค่านิยมและบรรทัดฐานในองค์กรที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์และคุณธรรม ส่งผลให้บุคลากรทุกระดับยึดถือความดีงามในการทำงานจะช่วยลดโอกาสในการทุจริตและป้องกันพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

(2) กระตุ้นให้บุคลากรมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานและเพิ่มความโปร่งใสในการทำงาน การตรวจสอบภายในองค์กรจึงสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเลือกทางเลือกที่ถูกต้องตามจริยธรรมและจรรยาบรรณองค์กร

(3) การตัดสินใจที่มีจริยธรรมช่วยให้บุคลากรพิจารณาถึงผลกระทบของการกระทำ ทำให้พนักงานมีความมั่นใจในความน่าเชื่อถือและความซื่อสัตย์ขององค์กร ส่งผลดีต่อภาพลักษณ์และความยั่งยืนขององค์กร

## เอกสารอ้างอิง

- กัลยารัตน์ ธีระชนชัยกุล. (2557). จริยธรรมทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปัญญาชน.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อาภาภรณ์ วิรุฒ์พงศ์สกุล. (2563). การวิเคราะห์อิทธิพลของหิริโอตตปปะที่มีผลต่อทัศนคติในการคอร์รัปชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ในจังหวัดระยอง (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระมหาธนพจน์ ธมเมสโก และคณะ. การศึกษาวิเคราะห์โลกปาเลธรรม. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 19(2), 235-277.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2557). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 27. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาธนพจน์ ธมเมสโก และคณะ. (2562). การศึกษาวิเคราะห์โลกปาลธรรม. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์. 19(2), 235-243.
- มกราพันธ์ จุฑะรสก, ศุภรีใจ เจริญสุข. (2562). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในองค์กร. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์. 19(4), 167-179.
- วาริพร อยู่เย็น. (2563). รูปแบบการพัฒนาจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเชิงพุทธบูรณาการ. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ. 5(2), 318-333.

